

Hoe die rechter margrieten vinck.
en inden kercker stach. ende betrechle
datse die grauinne vermooidē wilde.

Dat. xxiij. capittel.

Als die rechter ghelchepe was
vāder vrouwē so ghinc hi daer
hi margrieten vānt alleene en sepe.
gheeft v geuanghē v andē liue. **M**ar
grieta was verwondert en sepe. ap
laes hoe so. wat is die sake datmē my
vanghē doet. en wat heb ic mesdaen.
Die rechter antwoode ghi theue ghi
hebt te nacht willen vermooidē ons
grauinne wi hebbent ghehoort. ende
om dper saken wille wilsē v ghedoot
hebbē. **D**oen seide margrieta die sece
beduct was ghi hebt onghelic vā de
ser sake. ic en hebs noyt ghedacht ghe
peynt noch wille gehad. mer si doet
mī valscheleic vanghen ende dat met

onrechte. waer estētes hier
oft enactē waer ghenē noot
mer neen sp lace. dwelc ic be
claghē moet dat ic ontschul
deliken sal moctē steruē en
onuerdient. **M**een sepe die
valsche rechterē ghy hebber
wel verdient gart daer in dē
kerkere. en berret v also ghi
steruē en leuē wilt. wāt mo
ghen vroech so naect die vie
uwer door. ende daer met so
schiet die rechter vā daer. en
margrieta die bleef alleē in
den kerkere bedagende dat
groot onghelic datmē haer
dede en onuerdient dat welc
ke seer te beclagē was. wāt
si anders niet en wilsē dā sp
ontschuldelikē steruē moeste
also die rechter haer gheseyt
hadde **M**dis so seide si haer

te vreden sa si best conde. en sette gan
selic al haer herte op god alin achtich.
en op sijn lieue moeder dat hy haers
ontfermē wilde en bleef strepende al
le die langhē nacht in groter droefheit
leggende teghē haer seluen. adieu vā
der hertoghe otto vā limboich. adieu
moeder. adieu broeder vrienden ende
maghen. hier blifst v weer dighe doch
ter margrieta die ghy verloot onnosse
lic in die nacht. aldus weenende en cla
ghende bleef margrieta in groter sor
ghē en in banghicheyt des hertē. **E**n
die rechter dede dē hangman alle dinc
berēpde om margrieten te verberne.
en te iustificeren sonder recht oft von
nisse. dat hem noch ten quaersten ver
gaen sal. als men noch wel horen sal
int eynde doē hūse ter plaetsen brocht
daer si steruen soude.

d ij

[d2ra] *Hoe die rechter Margrieten vinck ende inden kercker stack ende beteechse*¹ *datse die gravinne vermoorden wilde.*

Dat .XXIIJ. capittel.

Als die rechter ghescheyden was vander vrouwen, so ghinc hi daer hi Margrieten vant alleene ende seyde: “Gheeft u gevanghen vanden live!”

Margrieta was verwondert ende seyde: “Ay laes, hoe so!? Wat is die sake datmen my vanghen doet, ende wat heb ic mesdaen?”

Die rechter antwoorde: “Ghi theve, ghi hebt te nacht willen vermoorden ons gravinne. Wi hebbent ghehoort. Ende om dyer saken wille wiltse u ghedoot hebben.”

Doen seide Margrieta, die seer bedruet was: “Ghi hebt onghelijc van deser saken. Ic en hebs noyt ghedacht, ghepeynst noch wille gehad, mer si doet mi valsschelic vanghen, ende dat met [d2rb] onrechte! Waer Etsijtes hier oft Evac, ten waer ghenen noot. Mer, neen sy, lacen! Dwelc ic beclaghen moet dat ic ontschuldeliken sal moeten sterven ende onverdiend.”

“Neen,” seyde die valsche rechtere, “ghy hebbet wel verdient! Gaet daer in den kerkere ende bereet u also ghi sterven ende leven wilt, want morghen vroech so naect die ure uwer doot.”

Ende daer met so schiet die rechter van daer. Ende Margrieta die bleef alleen inden kerkere, beclagende dat groot onghelijc datmen haer dede ende onverdiend, dat welcke seer te beclagen was, want si anders niet en wiste dan sy ontschuldeliken sterven moste, also die rechter haer gheseyt hadde. Aldus so stelde si haer te vreden so si best conde, ende sette ganselic al haer herte op God almachtich ende op Sijn lieve moeder, dat Hy haers ontfermen wilde, ende bleef screyende alle die langhen nacht in groter droefheit, seggende teghen haer selven: “Adieu vader, hertoghe Otto van Limborch, adieu moeder, adieu broeder, vrienden ende maghen. Hier blijft u weerdighe dochter Margrieta, die ghi verloort onnoselic in die jacht.”

Aldus weenende ende claghende bleef Margrieta in groter sorghen ende in banghicheyt des herten. Ende die rechter dede den hangman

1. beteechse: beschuldigde haar

alle dinc bereyden om Margrieten te verbernen ende te justificeren¹
sonder recht oft vonnisse – dat hem noch ten quaetsten vergaen sal,
alsmen noch wel horen sal int eynde, doen hijse ter plaetsen brocht
daer si sterven soude.

1. justificeren: terechtstellen

Hoe euack aen erfhtes quam ende
bracht hē die tjdinghe van margrie-
ten hoe datse gheuanghen was.

Dat. xxiij. capittel.

Aniet ten eynde. die somighe wil-
len margrieten doz dooden dat hem
qualick lonen sal. heet ic euac ich sal in
haer hulpe sijn en erfhtes mijnē neue
laten weten wat ic ghesien en al ghe-
hoort hebbe. hoe datmē margrieten
onnoseliken dooden soude dat schade
waer en waert niet belet mer ic hope
iaet. Euac aldus alcontende tegens
hem seluen quā so verre dat hi quam
aent casteele daer erfhtes op was. en
erfhtes die quam hē teghen. en hi hiet
euac willecome en hy vracchte hē of
ter wat schuyde dat hy so haesteliken
quā. Euac seyde o neue wat schuylen
iaet. daer is wat schuyplende dat v en
margrieten teghen gaet en aen haer
lijf gaet. Erfhtes dat hoerde wert seer
romich en gram. hoe soude dat hy co-
men dat margrieta steruē soude. dat
geeft mi wōder wat is die sake. Euac
seyde heere men betichse dat si v moe-
der heeft willen vermooidē om selue
vrouwe te sijn vandē lande. ic hoorde
erfhtes neue dats die rechtere metten
iersten niet doen en woude. en weder
seydet uwer moeder die oofake is en
cause van al. wāt si woude margrie-
ten gedoot hebbe om dat si v lief had-
de ende ghi haer. dese woorden heb ic
haer horen spreken dat sise daer ome
dooden wilt. Als erfhtes dit hoorde so
werdt hi noch grāmer dan hite vorē
noyt was en hi woer dattet die rech-
ter becōpē soude. en hadde hi sijn moe-
der ghehad si en soudts haer niet be-
looft hebbe. Met desen romighē moe-

de so sijn si beyde op gheseten te paer-
de. ende hebben hem versien vā dat
ghene dat hē lieden van woode was.
ende sy sijn gheredē in een boschage
staende bi dat gherichte. en daer heb-
ben si hem seluen verborghē ghehou-
den totter tijt toe dat die rechter daer
comen soude mer margrieten ome te
dooden. Dit was omtrent in die da-
geraert als die vallsche rechter vander
stadr wt was om margrietē te halen
wten pñsoene en gheuanckenisse.
Hoe margrieta wten pñsoene quā
en die rechter met sinē skate om haer
te doden. en hoe datse erfhtes verlostē
en verbiande den rechtere.

Dat. xxv. capittel.

Do comt margrieta dē tijt dñns
steruens is hier om dat ghi die
grauinne vermooidē woudt. en self
een vrouwe wesen van desen lande.
dat sal v nu qualic op comē. hangmā
ontdeeste en laet hout en stroo bereet
makē met brande so moet si verdaen
sijn want vonnisse is also ghegheuē
Margrieta dit hoerde was seer we-
te moede alsoot wel reden was. want
si der doot ontschuldich was en seyde
o vallsche rechter ghi sult mi hier dodē
onuerdient. en dat om die minne vā
erfhtes. want ic en weet niet dat ic ope-
nemāt medede Die rechter antwoor-
de en seide. du vallsch wif wildy looch-
ghenē dat ghi die grauinne vermoor-
den woudt. ic sach v dat mes op haer
kele setten om haer te vermooidene.
en daer mede vinc ic v. dese woorden
hoorde margrieta. ap lāys si en hats
gheen schult. Die rechtere riep totten
hangman haest v en maect dat vier
bereet. en stelt mi margrieten daer in
iusticie ope moet volcomen sijn spōrt

[d2va] *Hoe Evack aen Etsijtes quam ende bracht hem die tijdinghe van Margrieten, hoe datse ghevanghen was.*

Dat .XXIIIJ. capittel.

“Al loopt den cloot,¹ hy en is noch niet ten eynde! Die somighe willen Margrieten doen dooden, dat hem qualick lonen sal. Heet ic Evac, ick sal in haer hulpe sijn ende Etsijtes, mijnen neve, laten weten wat ic ghesien ende al ghehoort hebbe: hoe datmen Margrieten onnoseliken dooden soude, dat schade waer, en waert niet belet. Mer ic hope, jaet!”

Evac aldus al coutende tegens hem selven, quam so verre dat hi quam aent casteele daer Etsijtes op was. Ende Etsijtes die quam hem teghen, ende hi hiet Evac willecome, ende hy vraechde hem ofter wat schuyelde² dat hy so haesteliken quam.

Evac seyde: “O, neve, wat schuylen? Jaet! Daer is wat schuygende dat u ende Margrieten teghen gaet ende aen haer lijf³ gaet.”

Etsijtes dat horende, wert seer tornich ende gram: “Hoe soude dat by comen dat Margrieta sterven soude? Dat geeft mi wonder. Wat is die sake?”

Evac seyde: “Heere, men betichse dat si u moeder heeft willen vermoorden om selve vrouwe te sijn vanden lande. Ic hoorde, Etsijtes neve, dats die rechtere metten iersten niet doen en woude ende weder seydet uwer moeder, die oorsake is ende cause van al, want si woude Margrieten gedoot hebben om dat si u lief hadde ende ghi haer. Dese woorden heb ic haer horen spreken, dat sijse daer omme dooden wilt.”

Als Etsijtes dit hoorde, so werdt hi noch grammer dan hi te voren noyt⁴ was, ende hi swoer dattet die rechter becopen soude. Ende hadde hi sijn moeder ghehadt, si en soudts haer niet beloofd hebben!⁵

Met desen tornighen moe-[d2vb]de so sijn si beyde op gheseten te paerde ende hebben hem versien van dat ghene dat hem lieden van

1. cloot: (ronde) kogel, bal

2. schuyelde: loos was, scheelde

3. lijf: leven

4. noyt: ooit

5. si en soudts haer niet beloofd hebben!: zij zou er geen plezier aan beleefd hebben!

noode was. Ende sy sijn ghereden in een bosschage, staende bi dat gherichte, ende daer hebben si hem selven verborghen ghehouden totter tijt toe dat die rechter daer comen soude met Margrieten omme te doodene.

Dit was omtrent in die dageraert als die valsche richter vander stadt uut was om Margrieten te halen uuten prijssoene ende ghevanckenisse.

*Hoe Margrieta uuten prijsoene quam ende die rechter met sinen
state om haer te doden, ende hoe datse Etsijtes verlost
ende verbrande den rechtere.*

Dat .xxv. capittel.

“Nu comt, Margrieta! Den tijt dijns stervens is hier om dat ghi die gravinne vermoorden woudt ende self een vrouwe wesen van desen lande. Dat sal u nu qualic op comen. Hangman, ontcleetse ende laet hout ende stroo bereet maken met brande! So moet si verdaen sijn, want tvonnisse is also ghegheven.”

Margrieta dit horende, was seer wee te moede – alsoot wel reden was, want si der doot ontschuldich was – ende seyde: “O, valsche rechter, ghi sult mi hier doden onverdient, ende dat om die minne van Etsijtes. Want ic en weet niet dat ic oyt yemant mesdede!”

Die rechter antwoorde ende seide: “Du, valsch wijf! Wildy loochghenen dat ghi die gravinne vermoorden woudt? Ic sach u dat mes op haer kele setten om haer te vermoordene, ende daer mede vinc ic u!”

Dese woorden hoorde Margrieta. Ay lays, si en hats gheen schult!

Die rechtere riep totten hangman: “Haest u ende maect dat vier bereet ende stelt mi Margrieten daer in! Justicie dye moet volcomen sijn. Spoet [d3ra] u, want het is tijt!”

Die hangman en wilde die schone maecht niet verhaesten¹ ende ghincker met goeder moyten² toe, ende hi beclaechde Margrieten uuter maten seere: dat jammer ende schade was datmense verbarnen soude.

Die rechtere wilde verwoeden dat hem die hangman niet en haeste.

Margrieta die badt den rechtere dat si haer ghebet mochte spreken eer si int vier ghinc. Die rechter consenteerdet haer. Daer viel Margrieta op haer knyen, haer oghen slaende ten hemelwaert, segghende: “O, God, Vader almachtich [des]³ hemelrijcx ende aertrijcx, staet my nu bi in mijnder groter noot, die onschuldich hier

1. verhaesten: opjagen (zodat zij in alle rust haar gebeden kon zeggen)

2. met goeder moyten: op zijn (dooie) gemak

3. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

v want het is tijt. Die hangman en wilde die schonem aecht niet verhaeten, ende ghincker met goeder moten toe, en hi bedacchde margrieten wter maten seere, dat iamer en schade was dat men se verbarren soude, die rechttere wilde verwoeden dat he die hangman niet en haeste. Margrieta die badt de rechttere dat si haer ghebet mochte speken eer si int vier ghinc, die rechter consenteerde haer Daer viel margrieta op haer knyen haer oghen slaende ten hemelwaert segghende. O god vader almachtich hemelrijc en aertrijc, staet my nu bi in mijnder geoter noot, die onschuldich hier steruen moet also waerlijck heere als Daniel verontschuldichde susanna, en brachtse tot haerder onschult, helpt mi ooc heere tot mijnder onschult. O maria moeder der ontfermherticheit sijt in mijnre hulpe in mijnder alder laetster noot. O estytes die liefde van v moet ick bequelen, en om uwen wille steruen, dus neem ic onlof aen v. O dieu vader moeder en broeder, vermalendijt sy iaghen dat ic oyt mede voer d; mach my nu wel rouwen, dat ick so iamerlijken en onschuldighen mijn schoone ionghe lijf verliesen moet bi quader boeser ende valscher verraderhen, gode sijts gheclacht. Met deser droeflijker clachte beual si haer seere droeflijken te gode waert, ende si was ghelept ten viere waert om te verbarren. Euac saecht en riep estytes wel aen slaet indē hope is meer dan tijt, margrieta is in grooter vreesen. Met dien soe quam estytes en euac aen en sloeghe inden hoop, en namen den rechttere by den halse hem vraghende, wie dat he soe

hoene maecte margrieten te dooden sonder eenich schult. Die rechter was seer veruaert doe hy in die hande van estytes was ende seide, v moeder die heuet mi dit al doen doen, was haer beuel, ic en mochte niet vreden niet sijn, ick en moste ter doot bienghen Daer op dat euac antwoorde en seyde, du valsche rechttere ghi liechter, ick hebt al ghehoort en ghesien, wat ghi naemter gelt af dat ghijle doodē soude Du quade boeue, cohi quaer valsche verrader, die die goeden doodē soude om ghest. Die rechter hadt seer sijns lijfs ghenade, maer estytes seyde al sulchen genade als ghi ghedaen soude hebbe der schoonder margrieten van lymbouch sal v oock gheboeren. Hy beual den hangman, dat hi den rechttere stellen soude daer die schonem argrieta ghesaen soude hebben, ic salt v wellonen. Die hangman was blijde en hi seyde ionghelinc estytes dat doe ic wter maten seer gaerne, en vele lieuer dan oft ick verbarren soude hebbe, die ouer schoō bloeme margarieta van lymbouch. Dus was die rechttere int vier ghestelt en selue verbrandt tot puluer van aschen. Doe varen si ten laecken wt eynde die den duechdeliken mensche verongeliken wat si crighen al seuen equade loon int wt eynde. Estytes nam margrieten indē armē en seyde, lief hoe soude dus gaen soudemē v aldus verraderlijcken dooden, ter wilen dat ic wech ware. Ic sweer bi al dat ick van gode houde hadde ick mijn moeder hier si soude sin ake dat selue dat die rechter ghesmaect en besuert heeft. Doe seyde margrieta, o estytes lief dat en sul di niet doē, wat dat waer grote sonde

D ij

sterven moet! Also waerlijck, Heere, als Daniel verontschuldichde Sussanna ende brachtse tot haerder onschult, helpt mi ooc, Heere, tot mijnder onschult! O, Maria, moeder der ontfermherticheit, sijt in mijnre hulpen in mijnder alder laetster noot! O, Etsijtes, die liefde van u moet ick bequelen¹ ende om uwen wille sterven. Dus neem ic orlof aen u. Adieu, vader, moeder ende broeder. Vermalendijt sy jaghen! Dat ic oyt mede voer, dat mach my nu wel rouwen. Dat ick so jammerliken ende onschuldeliken mijn schoone jonghe lijf verliesen moet bi quader, boser ende valscher verraderijen. Gode sijts gheclaecht!”

Met deser droefliker clachten beval si haer seere droefliken te Gode waert, ende si was gheleyt ten viere waert om te verbarnen.

Evac saecht ende riep: “Etsijtes, wel aen! Slaet inden hope!² Tis meer dan tijt. Margrieta is in grooter vreesen.”

Met dien soe quam Etsijtes ende Evac aen ende sloeghen inden hoop ende namen den rechtere by den halse, hem vraghende wie dat hem soe [d3rb] koene³ maecte Margrieten te dooden sonder eenich schult.

Die rechter was seer vervaert doe hy in die handen van Etsijtes was ende seide: “U moeder die hevet mi dit al doen doen. Twas haer beveil! Ic en mochte met vreden niet sijn, ick en mostese ter doot brenghen.”

Daer op dat Evac antwoorde ende seyde: “Du valsche rechtere, ghi liechtet! Ick hebt al ghehoort ende ghesien. Want ghi naemter gelt af dat ghijse doden soudt. Du quade boeve, cokijn,⁴ quaet, valsch verrader, die die goeden dooden soudt om ghelt!”

Die rechter badt seer sijns lijfs ghenade, maer Etsijtes seyde: “Alsulcken genade als ghi ghedaen soudet hebben der schoonder Margrieten van Lymborch sal u oock gheboeren!”

Hy beval den hangman dat hi den rechtere stellen soude daer die schone Margrieta ghestaen soude hebben: “Ic salt u wel lonen!”

Die hangman was blijde, ende hi seyde: “Jonghelinck Etsijtes, dat doe ic uuter maten seer gaerne ende vele liever dan oft ick verbarnet

1. bequelen: bezuren

2. Slaet inden hope!: Val aan!

3. wie dat hem soe koene maecte: waar hij de gore lef vandaan haalde

4. cokijn: bedrieger

soude hebben die overschoon bloeme Margarieta van Lymborch.”

Dus was die rechtere int vier ghestelt ende selve verbrandt tot pulver van asschen. Soe varen si ten laesten uut eynde die den duechdeliken menschen verongeliken, want si crighen al selven tquade loon int uut eynde.

Etsijtes nam Margrieten inden armen ende seyde: “Lief, hoe soudt dus gaen? Soudemen u aldus verradelijcken dooden ter wijlen dat ic wech ware? Ic sweer bi al dat ick van Gode houde: Hadde ick mijn moeder hier, si soude smaken dat selve dat die rechter ghesmaect ende besuert heeft!”

Doe seyde Margrieta: “O, Etsijtes lief, dat en suldi niet doen, want dat waer grote sonde [d3va] dat ghi uwer moeder mesdeet, want ghi moecht sonde doen teghen uwer moeder, mer u moeder en mach ghene sonde teghen u doen. Dus laet dat lijden¹ ende varen. Sy heeft recht dat si uut is² om my te bederven, want si en wilt niet dat ghi liefde aen mi legghen soudt. Ick ben u vele te neder gheboren om mi te beminnen. Dus ist recht dat si soect ende begheert van herten mijn mesval.³ Niet te min dat ick dat ghedencken wil tot ghenen daghen! Maer doer dijn groote jonste ende groote ghetrouwicheyt die ghi aen mi ghedaen hebt, moet ic u jonste met herten draghen. Ende ic bidde u, lief, dat ghi dijnder moeder van deser saken doch ghenen overlast doen en wilt. Mer latet doch henen gaen ende peynst dattet u moeder al doet om u profijt!”

Etsijtes seyde: “O, Margrieta lief, ick bemercke dijn grote duecht ende dijn goedertierenheyt, die u noch brenghen sal tot groten state, jae, ist in mijnder macht, alst noch hoepe ic wel wesen sal. Ghi bidt, lief, voor die ghene die u quaet doen willen ende u bederven ende qualick varen⁴ ghesocht hebben, ende ghy wilt datment hem lone met duechden. Neen! Nemmermeer en sie icse met goeden oghen aen, ende dat om des stuck⁵ wille.”

1. lijden: passeren

2. uut is: erop uit is

3. mesval: ongeluk

4. qualick varen: ongeluk

5. om des stuck⁵ wille: omwille van deze zaak

Evac seyde: “O, neve, sijt te vreden. Tempert dijnen verstoorden sin ende peynst: U moeder die moet u moeder sijn. Latet dese reyse onghemerct.¹ Ghy hebt u nu ghenoch² ghewroken aenden rechter dier verbrant is, soe dats hem een ander wel spieghelen sal!”

Doe seyde Margrieta: “Jae doch, Etsijtes lief, die ic liefde drage in reynicheden. Sijt doch nu gherust, wildy liefde aen mi verwerven ofte wildi mi lief doen!”

Etsijtes dit horende, [d3vb] seyde: “O, Margrieta lief, ghi slacht³ ons lieve Heere Jhesus, want doen Hi aent cruce hinc, doe badt Hi voor die ghene die Hem cruysten.⁴ Ende ghy biddet voor die ghene die u grotelic mesdaen hebben. Niet te min, ick ben wat badt gherust.”⁵

Met deser talen ende woorden voerde hi Margrieten in die stadt mit groter vruecht ende dede haer tien werf meer eeren aen dan hy te voren haer ghedaen hadde.

Die moeder maecte haer uuten oghen ende handen van Etsijtes, want si en dorste haer niet laten sien van groter sorghen ende vreesen wille, die si voor Etsijtes haren sone hadde.

1. Latet dese reyse onghemerct: Laat het voor deze keer rusten.

2. Bij gebrek aan ruimte veranderde de zetter de spelling om goed uit te komen.

3. slacht: gelijk

4. *Lucas* 23, 34.

5. ick ben wat badt gherust: ik ben wat tot bedaren gekomen

dat ghi uwer moeder mēdoet, want
ghi moecht sonde doen teghen uwer
moeder, mer v moeder en mach ghe
ne sonde teghen v doen, dus laet dat
lijden en varen. Hy heeft recht dat si
wt is om my te bederuen, want si en
wilt niet dat ghi liefde aen mi legghē
soudt, ick ben v vele te neder gheborē
om mi te benninnen, dus ist recht dat
si soect en begheert van herten mijn
mesual. Niet te min dat ick dat ghe
dencken wil tot ghenē daghen, maer
doer dījn groote ionste en groote ghe
trouwichheit die ghi aen mi ghedaen
hebt, moet ic v ionste met herten dia
ghē. En ic bidde v lief dat ghi dīnder
moeder van deser saken doch ghenē
ouerlast doen en wilt, mer latet doch
henen gaen, en pepnst dattet v moe
der al doet om v profijt. Etsijtes sey
de, o margrieta lief ick bemerkte dījn
grote duecht en dījn goedertierē heyt
die v noch bienghē sal tot groē state
iae ist in mījder macht, alst noch hoe
pe ic wel wesen sal. Ghi bidt lief voor
die ghene die v quaet doen willen, en
v bederue en qualick varen ghesoch
hebben, en ghy wilt datment hē lone
met duechden, Neen nēmermeer en
sie icse met goeden oghen aen, en dat
om des stuckes wille. Enat seyde o ne
ue sijt te vieden, temper dīnen ver
stoorden sijn, en pepnst v moeder die
moet v moeder sijn, latet dese reple
onghemerct, ghy hebt v v ghenoch
ghewroken aenden rechter dier ver
brant is, soe dats hem een ander wel
spiegheken sal. Doe seyde margrieta
iae doch etsijtes lief, die ic liefde diage
in repnicheden, sijt doch nu gherust,
wiltv liefde aen mi verweruen, ofte
wildi mi lief doe. Etsijtes dit horende

seyde, o margrieta lief ghi slacht ons
lieue heere ihūs, wāt doe hi aent cru
ce hinc doe badt hi voor die ghene die
hem crupsten, en ghy bidde voor die
ghene die v groelic mesoēen hebben
niet te min, ick ben wat badt gherust
Met deser talen en woorden voerde
hi margrieten in die stadt mit groter
vuecht, en dede haer tien werf meer
eeren aen dan hy te voren haer ghe
daen hadde. Die moeder maecte haer
wten oghē en handē vā etsijtes wāt
si en dorste haer niet late sien vā gro
ter sorghe en vreesen wille, die si voor
etsijtes haren sone hadde.

Hoe die keiser van grieken sande
sinen heraut wt, om eenen ternop te
roepene in Athenen.

Dat, xxvi, capittel.

Ghi heeren mijns rijcx, ghi weet
wel hoe dat ic voor mi genomē
hebbe, dat ic in Constantinobele mījn
stede wil doen houden eenē costelike
ternop, om alle edelheyt te ghebuikē
en te hanterē der wapenē aert. Dus
wil ick ontbieden alle schilt boorighe
mannen, die edel van af comste sijn,
als dat si comen sullen tot eenen ver
noemde daghe hier int lant vā griec
ken, in mījn stadt hetende constanti
nobelen, daer ick houdē wil een feestē
van veertich daghen lanc. En stellen
daer twee harbonchelen, de eenē om
te winnen met ternopen, den anderē
om te winnē met triumphē vanden
schonen vrouwen. Dese feestē wil ick
doen beroepē, om dat ic soude kennē
mījn edel mannen. Die heren seiden
te samen, heer keiser ghi doet wel, en
doe mede dat wert v een ewige eere
dat ghi dese feestē voorstellende sijt.
Daer op die keiser antwoorde voor.

*Hoe die keyser van Griecken sandt sinen heraut uut om
eenen ternoy te roepene in [Constantinobelen].*¹

Dat .XXVI. capittel.

“Ghi heeren mijns rijcx, ghi weet wel hoe dat ic voor mi genomen hebbe dat ic in Constantinobele, mijn stede, wil doen houden eenen costeliken ternoy² om alle edelheyt te ghebruken³ ende te hanteren der wapenen aert.⁴ Dus wil ick ontbieden alle schilt boortighe⁵ mannen die edel van afcomste sijn, als dat si comen sullen tot eenen vernoemden daghe hier int lant van Griecken in mijn stadt, hetende Constantinobelen, daer ick houden wil een feeste van veertich daghen lanc, ende stellen daer twee karbonckelen,⁶ den eenen om te winnen met ternoyen, den anderen om te winnen met triumphen vanden schonen vrouwen.⁷ Dese feeste wil ick doen beroepen⁸ om dat ic soude kennen mijn edel mannen.”

Die heren seiden te samen: “Heer keyser, ghi doet wel! Ende ooc mede dat wert u een eewige eere dat ghi dese feeste voort stellende sijt.”⁹

Daer op die keiser antwoorde voort: [d4ra] “Havere ende hoy is al te voren voor al dat gaet ende comt. Aldus, mijn heraut, ghi hebt ghehoort mijnen sin. Onthouwet wel ende gaet in alle landen onder mi ghelegghen, ende gheeft dit ghebot te kennen dat een yeghelijc come op sijn cierlicste omme prijs te verdienen. Den achsten dach van junio moet elc ter banen¹⁰ sijn. Ende desen dach onthouwet wel!

1. Vorsterman 1516: Athenen

2. costeliken ternoy: luxueus toernooi

3. ghebruken: bezigen

4. der wapenen aert: de krijgskunst

5. schilt boortighe: geboren in de ridderstand

6. karbonckelen: robijnen (zeer kostbare, lichtgevende edelstenen)

7. Gebruikelijk in romans als deze is dat er een vakjury van (oude) ridders en herauten was en een publieksjury van adellijke (jonk)vrouwen, die elk hun winnaar(s) mochten aanwijzen: één van binnen (de gasten) en één van buiten (de bezoekers).

8. beroepen: proclameren

9. voort stellende sijt: proclameert

10. ter banen: op het toernooiveld

Neemt, daer sijn veertich bisanten¹ van goude, ende maect goede ciere!”

Die heraut dancte den keiser seer, ende hi nam orlof ende ghinc hem maken te paerde om te vollenbrenghen dat beveel des keyzers.

Die keiser ende sijn heren die ghinghen ordineren² met Eresebia, des keyzers dochter, alle dinghen op tcierlicsten om alle heeren tontfanghen die totten tern[o]ye comen souden. Ende men bereede dat perck³ alsoot daer toe dienende was. Ende men maeckter ooc stellagen⁴ om maechden ende vrouwen daer op te setten, om te sien den triumphe vanden ternoyen.

1. bisant: Byzantijnse (gouden) munt

2. ordineren: organiseren

3. perck: strijdperk

4. stellagen: (zit)tribunes

12

haere en hop is al te voren. voor al dat gaer en comt Aldus mijn heraut ghi hebt ghehoort mijnē sin. onthouwer wel. en gaet in alle landē onder mi ghelegghen. en gheeft dit ghebot te kennē. dat een peghelijc come op sijn rierlicke. sine prijs te verdienen. Den achtsten dach van Junio moet elc ter banen sijn. en desen dach onthouwer wel. neem daer sijn veertich bifantē vā goude. en maect goede ciere. Die heraut danct den keiser seer. ende hi nam oulof ende ghinc hem maken te ueel des keisers. Die keiser en sijn heren die ghinghē ordineren met erelebia des keisers dochter alle dinghen op tierlicken. om alle heerē tontfanghen die cotten ternupe comē soudē. En mē bereede dat perck alsoot daer toe dienende was. en men maecter ooc stellagen om maechden en vrouwen daer op te setten. om te sien den triumphe vanden ternopen.

Hoe die graue thups quam. ende hadde alle dinghē vernomen. en hoe hi die grauine ouer ghinc.

Ich rase van thome. ic en weet wat pepsen dat dese margrieta aldus verlost is. ende die rechter verbiant. en ic moet mi bedect houdē wt mijns soons oghen. ofte hi soude my doen mijne vister sluyten en cloppen mi op mijn broot schappap. mer ich prijse een tarde van seuen mīlen. hy en sal mi hier niet soecken. Mijne here is comen is mi gheseyt. en hi weet al. nochtā als hi bi mi comt sal ic selue mi dachte doen. Met dese woorden en valschet themen quā die graue daer die vrouwe was verboighē. en si hiet hē willecome. hy dāctē haer

seer. mer hi en seide nēuwers af niet. Doe ghinc dese valsche vrouwe haer dachte doen ouer estites haren sone. dat si haer moeste verboighē houwē. oft hi soude se stoffieren haers leuens. Die graue haer mā dic hoende antwoorde en seide. vrouwe ghi hebbet quaet gedaē dat ghi margrietē wouder doen steruē. en si v niet mesoāen en hadde. en al haddi dat selue sop dōfaen dat dese rechterē ontfaen heeft nyem ant en soude v bedaghē. want ghi wout margrietē ter doot bringē sonder sake ofte rechte. Doe seide die vrouwe. ic hadder wel recht toe. wāt si wilde mi vermoordē. en bouen dat heeft si onsen sone betouert. alsoe dat hi half rasende wert sijn der sinnē. Hi is haer altoos onder den steert waer se gaet waer se staer hi is haer altoos onrent. hi en can haers niet deruen en ic moet mi verboighē houwen oft hi soude mi vermoordē. dus seg ic dat si hē betouert heeft. Die graue sprach vrouwe een dinc moet ic v vragghen. ghi segt dat margrieta hem betouert heeft. haddi mi dan ooc betouert. als ic v liefde droech in tijden vooleden. en dat om v schoonhede dat verlanghet mi ooc wēt te wetene. Die vrouwe seide. trouwen heere neen ic. mer ghi en ick waren anders edel vā ghebouten. ghelijc van afcomsten. rīck en machich vā goede. dat en is daer bi niet eens te ghelijcken. En daer bi segge ic mīns dat margrieta vā lymboich van nederen gheslachte en afcomstē is. dat si estites onsen sone betouert heeft. en si heeft hem teten ghegheue dat hi haer aldus na loopt. en ons vsteect. ia sonderlinge mi die sijn moeder is. Vrouwe seide die graue.